

Dunaszekcsői Hírek

2022. szeptember

Dunaújvárostól a Fekete-tengerig

2022. július 4- én Dunaújvárosból indult Mészáros János, falunk szülötte, ultratriatlonista.

74 évesen indult az evezős váci alumínium csónakkal a Fekete-tengerig le a Dunán.

A túrát, amelyen Cipszer János barátja kísérté el, az édesapja és a testvére emlékére tette meg, akik egész életükben hajósok voltak és az Al-Dunát járták rendszeresen.

Augusztus 2-án, 29 nap evezés után szerencsésen elérték Sulinánál a tengert.

Gratulálunk a nem mindennapi teljesítményhez!

Az út során szerzett tapasztalatairól és élményeiről október 11- én (kedden) este 18 órától számol be az érdeklődőknek a Művelődési Házban az "Amik vagyunk..." előadássorozat őszi évadjának második előadásaként.

Mindenkit szeretettel várunk rá!

Elérhetőségek:

- muvhaz.dszekcso@gmail.com

- Dunaszekcsői Művelődési Ház

Facebook oldala

- 7712 Dunaszekcső

Kossuth Lajos u. 33.

- [instagram](#)

- [weboldal](#)

Az újságot megjelentette
Dunaszekcső Község
Önkormányzata 140 példányban.

Szerkesztő: Kulutáczi Tímea

Az olvasó figyelmébe..

Amennyiben az Olvasónak van olyan téma javaslata [Jogi](#) vagy [Állatorvosi rovatunkhoz](#), melyről szívesen olvasna, akkor küldje el azt a muvhaz.dszekcso@gmail.com email címre, hogy a következő lapszámokban írassunk róla.

Programajánló

Szeptember 10. (szombat) 14.00-tól Szüreti felvonulás és bál

Szeptember 17. (szombat) Zarándoklat a Bátai Szent vér bazilikához

Levél Hozzád..

Mentsük meg értékeinket! 2.

Én a mindent megtakarító és megőrző ember vagyok. Biztosan sokan vannak így dolgaikkal. Most önkormányzatunk szép munkára szánta el magát: összegyűjtik a még meglevő régi népviseleti, használati öltözékeket. Segítsünk nekik, hogy gyerekeink, unokáink is megismerjék ezeket. Nézzünk körül házuk táján, biztosan akad olyan régiség, amit szívesen megmutatnánk másoknak is. Most van rá lehetőség, hogy a lelkes segítők átvegyék értékeinket és ápolják, hogy tovább "éljenek".

Elmondhatatlan öröm ént, mikor az édesanyám menyasszonyi ruhája jött velem szemben egy édes kislány viselésében. Mindenkinek kívánok ilyen örömet, ezért hozzák be a régi viseleteket!

"Addig őrzök, míg magam is majd megőrizendő leszek, s viszem tovább ezt a múlásban szépséges örök életet."

(Kiss T.)

A jövő ifjúsága nevében is köszönettel követőimnek!

Hetényi Ádámné

Játék

Keresd meg az újság cikkeiben a **buborékba** tett szavakat, és állíts össze belőlük egy régi magyar szólást vagy közmondást.

A helyes megfejtést küldd el

sms-ben: 06-20/4857088,

email-ben: muvhaz.dszekcs@gmail.com,

vagy messenger üzenetben: a Dunaszekesői Művelődési Ház facebook oldalára

szeptember 30-ig!

A megfejtők között ajándékot sorsolunk ki.

Az augusztuss havi játék helyes
megfejtése:

Úgy még sohasem volt, hogy
valahogy ne lett volna.

A szerencsés nyertes:

Duba Béla

Zöld Sarok - dr. Acél Csaba rovata

Szeptember

Népies nevén Szt. Mihály hava, vagy Őszelő hava.

Igaz, amikor ezt a bejegyzést írom, még csak augusztust írunk, a hónapok óta tartó, közel negyven fokot sem hevertük ki, de már egy jótékony kis őszi előzetest kaptunk mára, a várva várt eső és lehűlés formájában. Mintha lélegzethez jutnánk a fojtogató, poros, tikkasztó hőség után, miközben – vadász embernek – még annál is jobb érzés, hogy végre vízhez juthatnak a természetnek teljesen kiszolgáltatott vadon élő állatok, őzek, szarvasok, fácánok, stb. Sajnos a kukoricát ez az eső nem támasztja fel, „lábon” halt meg szegény!

Számomra az augusztus vége a várakozást, a jó értelemben vett izgalmat jelentette és jelenti most is. Az augusztus derekán kezdődő gerlevadászat egy közel hét hónapos sörétes puskás bőjt várva-várt ideje.

Mielőtt bárki ítélkezne a gerlevadászat fölött, el kell mondani, hogy ez egy ún. vadkár elhárító vadászati forma. Az érett napraforgó táblákat tömegével lepik el a gerlék, a tányérokat dézsmálják, miközben rengeteg szemet kiszórnak a földre, tetemes károkat okozva az egyébként is szűkös természetben. A vadászok dolga a puskás riogtatás, mert a sebes, cikázó röptű gerlék lövése nem egy könnyű mutatóvány.

De az igazi várakozás a szeptemberi szarvasbögéshez kötődik. Már augusztus utolsó napjaiban az éjszaka csendjét egy-egy fiatal bika gyenge bögése töri meg, de az igazi, erős mélyhangú bikák csak erőt gyűjtenek még, hagyják a fiatalokat, de már nem sokáig.

Ha a tehének ivarérettségének illata eljut hozzájuk, akkor már az öreg bikák hangja harci riadó lesz, nem tűrik tovább a fiatal legényeket maguk mellett, ha másként nem megy, akkor kemény agancscsatában tanítják mőresre őket.

A népies elnevezések mellé én még hozzátenném, hogy a szeptember- számomra – a várakozás hava is.

Asztalitenisz NB III. osztályú bajnokság DÉL DUNÁNTÚLI régió 2022-2023

2022. 09. 10. 11.00 Dunaszekcsői SE 2020	-	Dombóvári AC
2022. 09. 24. 15.00 Dunaújvárosi EDSE III.	-	Dunaszekcsői SE 2020
2022. 10. 01. 11.00 Dunaszekcsői SE 2020	-	Bonyhád Vasas AC II.
2022. 10. 02. 11.00 Dunaszekcsői SE 2020	-	Pécsi TÜKE SE
2022. 10. 16. 11.00 Kaposvári AC I.	-	Dunaszekcsői SE 2020
2022. 11. 12. 11.00 Dunaszekcsői SE 2020	-	PTE PEAC Kalo-Méh IV
2022. 11. 26. 11.00 Harkányfürdő SE	-	Dunaszekcsői SE 2020
2022. 12. 10. 11.00 Dunaszekcsői SE 2020	-	Baja II. UP
2022. 12. 17. 11.00 Mohácsi TE 1888 II UP.	-	Dunaszekcsői SE 2020

Labdarúgás AutoCity Volkswagen Baranya m III. felnőtt Dárdai Ferenc csoport

2022. 09. 04. 17.00 Szajki SE	-	DSE 2020
2022. 09.10. 16.30 DSE 2020	-	Drávaszabolcsi DFC
2022. 09. 17. 16.00 DSE 2020	-	Olasz Község 2022 SE
2022. 09. 25. 16.00 Bába KSE	-	DSE 2020
2022. 10. 02. 15.00 DSE 2020	-	Palotabozsok SE
2022. 10. 08. 15.00 Sátorhelyi SE	-	DSE 2020
2022. 10. 16. 14.30 DSE 2020	-	Geresdlak Dózsa SE
2022. 10. 30. 13.30 DSE 2020	-	Görcsönydobokai IKSE
2022. 11. 06. 13.30 Magyarbóly SE	-	DSE 2020
2022. 11. 12. 13.30 DSE 2020	-	Babarc BSE II.
2022. 11. 20. 13.00 Borjádi SE	-	DSE 2020

Mélykút, a Mélykúti Lovasegyesület fogathajtó pályakomplexuma, 2022, CAN-B: második helyezés

A 2022. augusztus 12-14. között rendezett, négyes-, kettes- és egyesfogatoknak szervezett országos verseny jelentette egyben idén a B kategóriás hazai országos bajnokság döntőjét is.

Dr. Tóth Andrea kivételesen ebben, azaz a B kategóriában indult el, ugyanis szerette volna kipróbálni, hogy mit tud az immár C kategóriában, azaz akadályhajtásban idén debütált új lova, 182 Maestoso Bonadea I, amelynek így ez volt az első háromszámos versenye, és mellé befogta az A kategóriában már régebben indított 146 Maestoso Bonadea I-et. Mivel A kategóriában volt regisztrálva, így a B kategória országos

bajnokságának döntőjében nem vett részt, de magában a B kategóriában kiírt versenyben igen, és ezúttal mindhárom számban a fenti párossal versenyzett.

Pénteken a díjhajtásban a háromtagú versenybírószám első helyre értékelte a bemutatott gyakorlatot.

Szombaton, maratonhajtásban az első két akadály után a következő két akadályban a hajtó nem tudott felgyorsulni a lelkes és gyors lovakhoz, és az egyes kapuk előtti felvételek sem mindig sikerültek a tervek szerint, így összességében a 11 résztvevőből ez alkalommal csak a 10. helyet sikerült a kirobbanóan fiatalos, és emiatt a megszokottnál valamivel nehezebben kontrollálható fogattal megszerezni. Azonban még így is az utolsó versenyszámot az összetett eredményt tekintve a harmadik helyről várta.

Vasárnap, az akadályhajtásban a párossal sikerült hibátlan, azaz verőhiba nélküli és alapidőn belüli pályateljesítés, ami a második helyet jelentette, mivel a Tihanyi Lovas Club színeiben versenyző Baranyai Géza Bélának sikerült szintén hibátlanul, de két másodperccel még gyorsabban teljesítenie az akadálypályát. Ezzel a versenyzőnő összetett eredménye

az összetett második hely lett a versenyt végül megnyerő felsőszentiváni, de a Mélykúti Lovasegyesület színeiben versenyző Vörös Milán mögött, aki egyben az országos bajnokság döntőjét is megnyerte. Akik látták a versenyen dr. Tóth Andrea „alkalmi”, új fogatát, azoknál nem hagykérdést, hogy 182 Maestoso Bonadea I nem vallott szégyent a tapasztalt „öreg”, 146 Maestoso Bonadea I mellett, és mutatós, az eredmények alapján pedig ígéretes új lóval egészülhet ki a jövőben a versenyben „bevethető” lovak repertoárja. Vagyis; a próbaverseny remekül sikerült!

Az állatorvos válaszol: Bőtejelő tehenek ellési bénulása

írta Dr. Kovács Iván

Az ellési bénulás a hypocalcaemia /kalciumhiány/ akut állapota, amely az ellést követő 72 órán belül jelentkezik, és leggyakrabban öt évnél idősebb, magas tejtermelésű teheneknél fordul elő.

A betegség a vér kalciumkoncentrációjának csökkenésében, általános parézisben, azaz izomgyengeségben, eszméletvesztésben, kómában és keringési összeomlásban nyilvánul meg. Ha nem kezelik az állatot

súlyos esetekben néhány órán belül elpusztul.

Közvetlenül az ellés előtt megindul a tejszintézis /tejtermelés/ a tőgyben. A tej szintéziséhez más anyagokon kívül nagy mennyiségű kalciumra van szükség, amely a véráramból szívódik fel. A vérben a kalcium mennyisége a normál 1,7- 2,1 mmol/l-ről 1- 1,6 mmol/l-re csökken, az ilyen mértékű kalciumhiányt a szervezet nem

tudja rövid időn belül kompenzálni, az állat egészségi állapota megromlik.

Tünetek

Az ellési bánulásnak három szakasza van:

Az *első fázisban* az állatok szoronganak és érzékenyek a külső ingerekre. Enyhe remegés léphet fel a hát-, a nyak- és a végtagizmokban. Nehezen kelnek fel, és járás közben bizonytalanok. A tehenek spontán felépülhetnek a betegség ezen formájából, de ha nem kezdik el a kalciumterápiát, a betegség valószínűleg egy másik, súlyosabb stádiumba lép.

A *második fázisban* az állat nem tud felállni. A fej oldalra van hajlítva, és a mellkasra támaszkodik. Apatikus /kedvetlen/, nem reagál a külső ingerekre. A tehenek étvágytalanok, orrtükrük száraz, testhőmérsékletük a normálisnál alacsonyabb, végtagjaik hidegek. A légzés nehézkes és hallható. A székletürítés és a vizezés hiányzik, a laktáció pedig jelentősen csökken.

A *harmadik szakaszban* a tehenek fokozatosan elvesztik az eszméletüket és kómába esnek. A szívverés nagyon gyors (körülbelül 120 ütés percenként). Ha nem alkalmazznak terápiát, a tehenek hat órán belül elpusztul.

Terápia

Kezelésében különféle kalcium- sókat vagy kész készítményeket használnak. Vészhelyzetekben és súlyos esetekben kalciumoldat intravénás infúziója szükséges.

Az izmok és az idegrendszer maradandó károsodásának elkerülése érdekében a vérben a kalcium normál mennyiségének mielőbbi megteremtése szükséges. Ezt kalciumot tartalmazó oldatok intravénás beadásával érik el. A betegség enyhébb formáiban az állatorvos dönthet úgy, hogy szájon át kalciumot ad, ami csökkenti annak kardiotoxikus /szívre ható kedvezőtlen/ hatását.

A hipokalcémiás szarvasmarhák azonnal reagálnak a terápiára. Az izomgörcsök

megszűnnek, és a szervezet normális neuromuszkuláris funkciója visszatér. A simaizom- működés visszatérése vizezésben és székletürítésben nyilvánul meg, amint a tehén feláll. A tehenek 25-30%-ánál 24- 48 óra elteltével újra jelentkeznek a betegség tünetei, ezért szükséges a terápia megismétlése. A kezelés után nem javasolt az állat teljes fejése.

Megelőzés

Az alacsony kalciumtartalmú étkezés serkenti a kalcium csontokból történő mobilizálását és felszívódását az emésztőrendszerből. Emiatt javasolt, hogy az ellés előtti két héttel az étkezés 80 g-nál kevesebb kalciumot, 60 g foszfort és körülbelül 35 000 NE D-vitamint tartalmazzon, az ellés után pedig megfelelő mennyiségű kalciumot kell biztosítani az étkezésben.

Mindez gyakorlatilag nehezen kivitelezhető, tekintettel a kisebb tápanyagválasztékra kis mennyiségű kalcium mellett, ugyanakkor ügyelni kell a kiegyensúlyozott étkezésre is. A kis mennyiségű kalciumot tartalmazó élelmiszerek a korpa, az állati eredetű liszt és a kukoricacsíra liszt. Ezenkívül a szülés előtti és utáni hirtelen táplálkozási változások különféle rendellenességeket okozhatnak a kérődzőkben. A kalciumban és D-vitaminban szegény ételekhez vitamin-ásványi anyagok keverékeket adnak, amelyek biztosítják ezen anyagok szükségletét. Eddig a legjobb megelőzési módszernek a szintetikus parathormon alkalmazása bizonyult, amely 60 órával – hat nappal az ellés előtt – szabályozza a csontokból a kalcium mobilizálását.

Szeptember: Újra influenza

írta Torba Kamilla

Mi ez pontosan?

Ez egy vírusos megbetegedés, ami köhögéskor, tüsszögéskor és a beszéd közben keletkező légúti váladékcseppecskék révén, cseppfertőzéssel terjed.

Megelőzése:

- időben elvégzett védőoltás
- kézmosás
- D-vitamin
- elegendő alvás
- testmozgás
- cigaretta, alkohol kerülése

Kezelése: A beteg maradjon ágyban, pihenjen, sok folyadékot igyon, és kerülje az erőfeszítéseket.

Múltunk hangjai

V. DUNASZEKCSŐI FÚVÓSZENEKARI TALÁLKOZÓ 2022. 08. 27.

Galambsi László rovata

Ötödik alkalommal került megrendezésre fúvószenekek találkozója Dunaszekcsőn.

- Honnan jött az ötlet?

Hermann József (Szepi) a fúvószenekekar menedzsere: - 2003- ban testvér települési kapcsolatok keretében, a Szekcsői Németek Kisebbségi Önkormányzata meghívására a Sváb-bálon és a Német Nemzetiségi Napon vendégszerepelt a Kaposszekcsői Fúvószenekekar nagy közönségsiker közepette. Ezt követően folyamatosan meghívott vendégeink voltak évről évre. 2010-től már nálunk is működött a zeneoktatás, és negyven év szünet után ismét megalakult a fúvószenekekar, javarészt fiatalokból, és községünk idősebb zenészei is csatlakoztak. Így, amikor a Kaposszekcsőiek visszahívtak minket a náluk már hagyománnyá vált fúvószenekek találkozójára, örömmel teljesítettük a felkérést. Bár műsorunk még egyszerű zenészművekből állt, a közönség nagy ovációval fogadta, s ez óriási lökést adott zenekarunknak. Innen jött az ötlet, hogy nálunk is meg lehetne szervezni hasonló összejöveteleket.

Hermann Józsefné a Dunaszekcsői Fúvósok Egyesülete elnöke: - *Először is fel kellett mérni a rendezvény anyagi vonzatát és a lehetséges pénzügyi forrásokat. Meg kellett vizsgálni a pályázati lehetőségeket, a helyi és más számításba vehető támogatásokat. Végül is a pénz összejött, és indulhatott a szervezés. Rendezvénysátor kellett, a zenekarok buszkielutazását finanszírozni, vendéglátás, italok, vacsora, ajándékok.*

- Milyen szempontok szerint történt a fellépő zenekarok kiválasztása?

Hermann József: - Elsősorban ismeretség alapján, mert akkor már sok helyen voltunk fellépni, személyes kapcsolatok is voltak környékbeli zenekarokkal. Zenekarvezetőnk, Alföldi Balázs széleskörű ismerettséggel rendelkezett. Nagy örömről számolunk be, hogy 2017. szeptember 2-án szép számú közönség előtt debütált a rendezvény. Olyan sikere lett, hogy innentől kezdve már szinte kötelességünknek éreztük minden évben megrendezni.

2022. augusztus 27. V. Dunaszekesői Fúvószenekari Találkozó

15 óra 30 perc: A zenekarok egymás után négy irányból menetelnek a templomtér felé. Feszés ritmusú indulók, marsok csendülnek fel, a szekesői zenekar előtt mazsorettek táncolnak.

Megérkezés után az öt zenekar és a mazsorettek felállnak a templomtérén. Kolozsvári Gábor (Bátaszék) majd Alföldi Balázs vezényletével elhangzik a Szamosmenti induló és a Hopfender marsch. A szépszámu nézők közül kiszól valaki: **Már ezért megérte eljönni!**

16 óra: A Művelődési Ház udvarán felállított rendezvénysátor megtelt és az udvaron is sokan összegyűltek. Az idő kitűnő és a hangulat is annak mutatkozik.

Színpadon a **Kaposszekesői Fúvószenekar**, vidám polkával kezdik a műsort.

A nyitószám után Faller János polgármester köszönti a résztvevőket, méltatja a rendezvényt. (A szünetekben ajándékot ad át a fellépők vezetőinek.)

Treutz László konferanszié bemutatja a zenekart, majd folytatódhat a hangulatos muzsika, amiből Kaposszekesőn nincs hiány. Két schnell polkával is kirukkolnak a végére. Az alap hangulat már meg van! Még egy kis mulatós zene a színpad előtt, no, lehet ezt még fokozni? A „testvérek” ismét kitétek magukért. Köszönjük!

Kaposszekesői Fúvósegyesület

Második fellépő a nemrég újjá szervezett **Bátaszéki Ifjúsági Fúvószenekar**. Fiatalságuk ellenére érett, színvonalas muzsikával mutatkoznak be. Műsoruk főleg ismert filmzenékből, világslágerekből áll. Nagy taps a jutalmuk.

Bátaszéki Ifjúsági Fúvószenekar

A Pomázi Önkéntes Tűzoltózenekar kezdetektől fogva meghívott fellépőnk, nemcsak látványos egyenruhájukkal tűnnek ki, hanem a tőlük megszokott professzionális muzsikával, amit vidám hangulati elemekkel, katonás mozgással ötvöznek. Még táncra is perdültek, ez az igazi show, ez kell a közönségnek, hálás is érte!

Pomázi Önkéntes Tűzoltózenekar

Pécs Város Mazsorett Együttese tavaly is vendégünk volt, idén is ugyanolyan színvonalas táncokkal tette színesebbé a rendezvényt. Magyaros ruhájukkal, katonás mozgás elemekkel és zsonglőr mutatványokkal kápráztatták el a közönséget.

Pécs Város Mazsorett Együttese

A **Szigetvári Zrínyi Miklós Fúvószenekar** először vendégszerepelt nálunk. Nagy múltú, sok fiatalból álló csapat. Összlétszámuk kb. ötven fő, ami irigylésre méltó. Számos külföldi fellépés is van a hátuk mögött. Színes repertoárjukban az egyszerű, vidám dallamoktól az összetett hangzásvilágú zenedarabokig minden megtalálható. Az „inyenceknek” is igazi élményt nyújtottak.

Szigetvári Zrínyi Miklós Fúvószenekar

Nagy várakozás előzte meg a **Dunaszekesői Fúvószenekar** fellépését. Annál is inkább, mivel tavaly a rendezvény végén Faller János polgármester zárszavában megkérdezte: - *Gyerekek! Lehet ezt még „übereelni”?*

Katonás kezdés -Előre honvédek induló-, majd a lendületes Jugend Voran marsch. A közönség ujjongva, füttyögtetve fogadja. Két polka, aztán a Budai foxok, majd a szokásos világlágerek, Smoke on the water, Sofia, Moskau, ismerősen cseng

a fűlekben. Aztán a Trinklied, ének és koccintás, felszabadult vidámság! A közönség nem mozdul, jöhet még egy énekes szám, a Tirol, aztán Bis bald auf Wiedersehen, majd Adieu vitéz kis gárdahadnagyom. Amilyen a kezdés, olyan a befejezés. Vastaps, nem, nem, nem, nem megyünk mi innen el.

Rádásként egy közös produkció, a két „szekesői” zenekar együtt adja elő a Radetzky marschot. No, nem, ezt már nem lehet „überelni”! Szűnni nem akaró vastaps, a közönség arcán elégedettség, még maradnának, de most már valóban vége. *Kicsit hosszúra sikeredett, de senki nem bánja, hogy eljött- mondja egy hang. -Szuper volt! -*

Alföldi Balázs: -*Ez egy komoly, nagy volumenű rendezvény. Örülök, hogy ilyen jó csapat áll a szervezés mögött és sikerült összehoznunk ismét egy felejthetetlen eseményt, színvonalas zenekarokkal. Remélem, még sok éven keresztül büszkélkedhetünk eme rendezvénnyel falunkban. Külön gratuláció a fellépő zenekaroknak és tagjaiknak.*

A rendezvény támogatói: Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Baranyai Német Önkormányzatok Szövetsége, Szekesői Németek Kisebbségi Önkormányzata, Dunaszekeső Község Önkormányzata.

Jövőre ismét találkozunk! A műsorról készült videó felvétel megtekinthető a YouTube-on. V. Dunaszekesői Fúvószenekari Találkozó 2022. (Erszény videó). Pár nap múlva fent lesz.

Dunaszekesői Fúvószenekar

SZEKCSŐ nevének valószínűsíthető jelentéstartalma

írta Salamon Gábor

2022. július hónapban feleségemmel több napos kirándulást tettünk a Felvidéken, majd Lengyelországban.

Erre az útra magunkkal vittük jó feldolgozást, az eredeti magyar település, és földrajzi neveket tartalmazó Nagy-Magyarország térképünket, amit jó pár évvel ezelőtt vettünk Ópusztaszeren. Zakopane-ban a hazaút tervezése során, olyan földrajzi nevek jöttek velünk szembe a térképen, hogy Szekcsői dombság, Szekcsőalja falu, majd egy Szekcső nevű folyócska. Részemről a meglepetés nem kicsi volt. Ettől kezdve ezek a nevek nem hagytak nyugodni. Hazatérés után az interneten, ill. a könyvtárban próbáltam tájékozódni.

A következőt találtam a Földrajzi nevek etimológiai szótárában:

....."A Szekcső hn. a m. szőkik ige gyakorító képzős szőkös származékának folyamatos melléknévi igenevéből keletkezett, etimológiailag tehát azonos a szöcske ? R. szöcske rovarnével.

Valószínűnek látszik, hogy a középkorban volt egy szekcső hangalakú és sebesen, fodrozódva haladó víz, sellő, zuhatag, valamint „gázló” – féle jelentésű magyar földrajzi köznévi, és ez vált hn.-vé. A megkülönböztető szerepű Duna-előtag a Duna mellékére utal.”.....

Úgy gondolom, az első rész egy nyelvészeti fikció, ami nagy valószínűséggel nem fog bennünket közelebb vinni a név jelentésének megfejtéséhez. A második rész már gyakorlatiasabb megközelítés, tehát ennek az irányában érdemes tovább tapogatózni.

Eloolvastam: Györffy Erzsébet –**Korai ómagyar kori Folyóvíznevek** (Debreceni Egyetemi Kiadó 2011) című munkáját. Meglepő volt számomra látni, hogy milyen sokan foglalkoznak, ill. foglalkoztak már vizeink mindenféle irányú vizsgálatával. Sok regionális gyűjtést ismert meg az olvasóval, mellette viszont nem tud elszakadni a gyakori finn-ugori

hivatkozásoktól. Így már nem lehet azon csodálkozni, hogy vannak olyan általa idézett kutatók, akik szerint a Kárpát-medencében lévő vízfolyások nevei túlnyomó részben szláv eredetűek.

Néhány bennünket érintő részlet a könyvből: 22. old. „ A víznévutató Kiss Lajos tanulmányaiban magyarként említi (pl. Balog, Bodrog, Búr-patak, Horhod, Sajó, Szekcső, Ung) vízneveket. 152. old., „ A pontosabb kép megrajzolása érdekében azonban még egy megjegyzést fűznünk kell a víznevek változékonyságának a kérdéséhez. A folyóvíznevek szerkezet típusainak a változását taglalva célszerű különbséget tenni a folyóvíznevek különböző típusai között: a folyóvizek földrajzi jellegét figyelembe véve.....- mint korábban már láthattuk – nagy-, közép-, kis- és mikrovizekről, illetve ezek elnevezéseiről beszélhetünk. E víz (név) tipológiát alkalmazva a folyóvíznevek állandóságának tételéről intuitíve azt mondhatjuk, hogy a nagy- és középvízek nevei nyelvi felépítésüket tekintve általában nem változnak. Gondoljunk például a Duna, Tisza, Dráva, Száva, Berettyó, Körös stb. nevekre. Ezek évszázadok (sőt némelyek akár egy évezrednél is hosszabb idő) óta ugyanabban a formában vannak jelen a magyar helynévrendszerben.

A kis- és mikrovizek elnevezései azonban jóval változékonnyabbak lehetnek, ami minden bizonnyal a nevek kisebb használati körével magyarázható. Ennek a megfigyelésnek a további finomítása nagyobb névanyag bevonásával szintén az elvégzendő feladatok közé tartozik.” 157. old."a Szekcső (1200 k./896 u.-ra: Zecuseu) névben pedig a víz mozgása szolgáltatja az eredeti Víznévnek a motivációt.”

167. old. „Néhány, jobbra nem a korai ómagyar korból származó tájnévben a folyóvíznév mellett a föld, hát, kanyar, mező, szeg – szög, zug földrajzi köznevek szerepelnek. A Bihar vármegyei Körösszeg (1289: Keressceg) település nevééről Rácz Anita úgy tartja, hogy az másodlagosan jött létre (2007: 166). Későbből adatolható tájnevek közül megemlíthetjük, hogy a szög – szeg ’köznél kisebb sarok, beszögellés’ utólag jelenik meg a Kalotaszeg (1443: Kalathazeg) névben.

A név előtagja feltehetően a Kalota víznév, de nem zárható ki az sem, hogy az ugyanilyen nevű települést kell inkább ebben a pozícióban látnunk. A szeg – szög főnévhez hasonló szerepű a zug'sarok, szöglet' közszo: ez a lexéma szerepel Kiss Lajos szerint a Tiszazug (1884: Tiszazug) tájnévben is (vö. FNEsz.)"

Ennyit tudtam kihámozni a kötetből, nagyon előrébb nem jutottunk. Megemlíti a szeg-szög szavakat, de nem viszi tovább, pedig éppen ez érdekelné bennünket. Tehát, „magad uram ha szolgád nincsen”, meg kell próbálni a legtöbbet kihozni a falunk nevéből.

Duna-szek-cső egy három tagból álló összetett szó, amiből az első, Duna taggal nem foglalkozunk, mert az csak a legújabb időkben került a név elé. Sokkal izgalmasabb a másik kettő.

Elsőnek próbáljunk meg nyomába eredni a szeg – szög előtagnak, mennyire gyakori település neveinkben nagy Magyarország területén. Ennek áttekintéséhez alapul vettem: a **Magyar élettér autóatlaszt**, melyet a Magyar Élettér Alapítvány adott ki 2014-ben. Nézzük meg mit találunk keletről – nyugatra haladva a Kárpát hazában a teljesség igénye nélkül, néhány ismertebb folyóvíz mellett:

Maros: Gernyeszeg, Vidrátszeg, Vajdaszeg.

Tisza: Besenyszög, Csataszög, Tószeg, Sárszög, Szegvár, Szeged (Szöged).

Körösök: Szeghalom, Körösszeg, Bokszeg.

Sajó: Sajószöged.

Bodrog: Szegi, Szegilong, Bodrogszög.

Duna: Dunaszeg, Nádszeg, Kiskőszeg, Monostorszeg.

Ipoly: Ipolyszeg.

Nyitra: Nyitramalomszeg, Nyitraegerszeg.

Vág: Beregszeg.

Garam: Garamszeg.

Dráva: Szeglak.

A térképet áttekintve azt tapasztaljuk, hogy minden olyan település, melynek nevében szerepel a szeg – szög általában utótagként, kizárólag valamilyen vízfolyás mellett, és annak jelenlegi, vagy volt kanyarulatának külső, ill.

belső oldalán található. Mivel más helyzetben nem találtam szeg – szög szótaggal helységnevet, kijelenthető, hogy a régi magyar nyelvben kizárólag, mérettől függetlenül folyóvíz kanyarulat jelentéssel bírt.

Jól látható, a kigyújtott nevek tulajdonképpen lefedik a Kárpát medencét, kelettől – nyugatig, illetve északról – délig mindenütt megtalálható a szeg-szög. Ez nem jelentheti azt, hogy itt különböző népcsoportok éltek, akik azonos, vagy nagyon hasonló nyelvet beszéltek? A szkíta eredetű népek, és a nyelvük a IV. század óta jelen vannak a Kárpát medencében.

A hatalmi és uralmi viszonyok változtak a magyar törzsek bejöveteléig, na de a nép maradt a beszélt nyelvével együtt. Erről ma már igen bőven lehet olvasni. Ezt azért tartottam fontosnak megjegyezni, mert elképzelhető, hogy egyes nevek, régebbiek lehetnek, 895-től. Mivel egyértelműnek tűnik, hogy a szeg – szög eredetileg kizárólag vízfolyás kanyarulatot jelentett, következő képen a kiszögelés – beszögelés szavaink is innen eredeztethetők.

Hogyan kell ezeket a szavainkat értelmezni? Ha benne állók a kanyarban, az a kiszögelés, ha velem szemben van a kanyar, akkor az a beszögelés. A szög szavunk ebből a régi jelentéstartalomból kerülhetett át jóval később a geometria magyar nyelvezetébe.

Ahol 895 után a megszilárdult és állandósult hatalmi szerkezetben valamiféle helyi hatalmi központ alakult ki, ott alakulhatott át a (szeg – szög) szeg – szék-re. Így változtatott át, Szegcső – (Szekcső) Szekcső-re. (Lásd: Gesta Hungarorum)

Bátaszék eredeti neve is Bátaszeg (Báta-kanyar) lehetett, csak később mikor valamiféle hatalmi központtá vált a környezetében, alakulhatott át a szeg – szék utótagra.

Próbáljunk tájékozódni, a Szek – cső összetett név utótagjával kapcsolatban. Vizsgáljuk meg ismét a fent már említett magyar földrajzi neveket tartalmazó nagy Magyarország atlaszt, hol és milyen gyakorisággal fordul elő a cső szavunk:.

Dunaszekcső (Duna) **Kaposszekcső** (Kapos) **Szekcső** **álja** (**Siba**, ma Szlovákia) (vízfolyása északnak tart, Bártfa É/K sarkánál találkozik a Tapolc vízével, majd Kamenec néven fut északnak Lengyelország felé.) **Tápiószecső** (Tápió) **Magyarszekcső** (Rába) **Técső** (Tisza)

Már jóval kevesebbszer fordul elő, viszont ismét megállapítható, hogy kizárólag vízfolyás mellett fekvő település nevekben fordul elő. Kijelenthető, hogy szintén teljes Kárpát medencei előfordulással. Mindenképpen folyóvízhez kapcsolható jelentés tartalommal kell rendelkeznie. Az előfordulási helyek alapján szerintem meder, de nem nagy folyamét, hanem kis vízfolyás - mellékág medrének megnevezésére szolgált. Ebbe az elképzelésbe, a mi Szekcsőnk is belefért, mivel csak az 1800-as évek elején történt kanyarátvágás után került át a főág a falunk alá.

Van egy érdekes szavunk: **csőstül**, jelentése: „Tömegestül, nagyon is bőségesen. csőstül jön a baj.” (**Magyar értelmező kéziszótár**, Akadémiai kiadó, Budapest 1972)

Felmerül a kérdés: mi lehet ennek az eredeti jelentés tartalma? Bizonyára több olyan szavunk is van, amit használunk ugyan, de már nem ismerjük az eredeti jelentését. (pl.: egyszer egy előadásban mesélte az előadó a következőt: Ujgur vendégeket (nyelvrokonaink) vitt körbe Budapesten, akik elmondták neki, hogy a Pest szó sík területet jelent. Így összeállt a helységnév és jelentés tartalma.)

Mindenki látott már a televízióban árvizekről szóló tudósításokat. Azt tudni kell, hogy a legpusztítóbb árvizeket a kis folyók képesek létrehozni amelyeknek közel van a forrásvidéke. Arányaiban nagyobb veszélyt rejtene magukban, mint a nagy folyamok levonuló árvizei. Figyeljük meg a Lánka patakot egy hatalmas felhőszakadás alkalmával, milyen mértékben képes kilépni a medréből. Ahol jár, ott beborítja a területet iszappal, ill. amit meg tud mozdtítani azt el is viszi. Arányaiban nagyobb kárt hoz létre, mint a Duna folyó. Valami ilyen tartalmat tudok elképzelni: **a mederből jön a baj**, mert ha kilép tönkreteszi, amit elér, viszi a kazlakat, vízparti kunyhókat, csónakokat, kivágott tűzfát, vízbefúlt állatokat, halastavak

gátjait, hidakat, fok gazdálkodás rekeszeit stb. Tehát nem csak egy bajt képes okozni, hanem sokféle kárt hoz létre a vízparti emberek életében.

A cső szavunk, eredetileg meder jelentését akkor veszíthette el mikor elkezdtek az emberek a mai értelemben vett csöveket készíteni, ami új dolog volt, nem volt szavuk rá. Mi állt legközelebb a mai cső formájához, amivel le lehetett írni az új eszközt? Ha két medret (cső) egymásra borítunk, ez formázza meg az új használati eszközt, ami tovább vitte az eredetileg meder jelentésű cső nevet. Nem vagyok nyelvész, de a negatív jelentés tartalmú csőstül szavunk nem lehet valamiféle kiinduló alapja a szintén negatív jelentésű: csőd, csődtömeg, csőcselék, csődbement, csődtömeg szavainknak?

Összefoglalva ezt a gondolatmenetet, ezek szerint a Szek - cső eredetileg kanyar-meder (meder-kanyar), tartalommal bírhatott. Miért elégedhettek meg őseink egy ilyen általános elnevezéssel minden egyéniségre utaló jelző nélkül? Talán azért, mert a földművelő ember viszonylag nagyon kis területen élhette le, és dolgozta végig az életét. Tehát nem sok folyóvíz kanyarulattal lehetett dolga. Északi irányban volt a Bába-szeg (Bába-kanyar), nekik volt egy Szeg-cső (kanyar-meder), délnek lehetett még egy, valamiféle megnevezéssel talán Al-szeg, Al-szög? (alsó-kanyar), ami elegendő lehetett a tájékozódáshoz a szűk életterületben. (Al-szög), ma is benne van a köztudatban.

Beszélni kell még a Szekcső - dombságról. Bártfa és Eperjes vonalától keletre található, összeköti a két várost, É - D irányú az elhelyezkedése. A már általam fent említett Györfly Erzsébet -**Korai ómagyar folyó víznevek** című munkájában érdekes magyarázatát adja annak, miként kaphatta egy dombság, ill. hegység egy folyóvíz nevét, amit idéznék is.

„5.4. Folyóvízvevekből keletkezett hegynevek

A magyar helynévadás korai szakaszában a folyóvízvevek központi szerepet játszottak, hiszen a tájékozódás kiemelt fontosságú viszonyítási pontjai voltak. Ez teljesen érthető,

hiszen „a megtelepedés legelőször a nagyobb folyók, majd a mellékvölgyek mentén következett be, s csak lassacskán érte el a magasabban fekvő területeket, a barátságtalan zord hegyvidéket. (...) S ha az ember ezeket a kietlen régiókat aránylag később ismerte csak meg, akkor a hegyvilági névadásra is csak későn kerülhetett sor.” (Kiss L. 2005: 100). Ez – vagyis az, hogy a magyar névrendszerben a hegynevek születése a víznevek létrejötténél többnyire később történhetett meg – magyarázhatja talán azt, hogy kis számban találunk a névrendszerben víznév – hegynév keletkezési sémával jellemezhető nevet, hiszen a település, illetve településnév-rendszer kialakulása és megszilárdulása után a víznevek részben elvesztették a tájszemléletben betöltött korábbi kitüntetett jelentőségüket, így a hegynevek motivációi között is jóval több településnévi előzményre visszavezethető elnevezést találunk.”

A Szekcső (Sekcov) vízfolyás a dombság nyugati oldalát követi le, északról folyik délnek, Eperjes város déli sarkánál folyik bele a Tarca folyócskába. A képen jól látható, hogy egy kicsit nagyobb egy patak méreténél. (Azért álltam a képre, hogy a folyócska mérete érzékelhető legyen.)

Remélem sikerült ezt a felfedezésemet megfelelő érveléssel alátámasztanom, és egyúttal vele örömet okozhattam, nem csak falumbeli honfitársaimnak, hanem minden Szekcsőinek.

Salamon Gábor

Hagyományok

Szüret

részlet A dunaszekesői németek című könyvből

Szeptemberben következett a legnagyobb és legvidámabb munka, a szüret.

Erre meghívták a rokonokat, barátokat, szomszédokat. Néhány nappal a szüret előtt a gazdának elő kellett készülnie.

Kimosták a hordókat, a szőlődarálót, a prést és a puttonyokat, elmosták a szüretelőedényeket. A présházat és a pincét kitakarították.

A szüret napján korán reggel a háziak a szüretelőkkel együtt szekéren mentek ki a szőlőbe. Ott először megreggeliztek sonkából, szalonnából, kolbászból, hozzá zöldpaprikát és kenyeret ettek.

Azután minden szüretelő beállt egy sorba és késsel, metszőollóval levágták a fürtöket a teknőjükbe vagy később a vödrukbe.

A férfiak puttonyba gyűjtötték a szőlőt, amit nagy nyitott hordókba öntöttek. A szép fürtöket kosarakba rakták.

Munka közben sokat meséltek, énekeltek és nevettek. Ebédre megint valami hideget ettek.

Miután befejezték a munkát, hazamentek, ahol a gazdasszony már főzte a vacsorát. Ez mindig paprikás volt (birka- vagy csibepaprikás).

A férfiak eközben a prэшházban ledarálták a szőlőt. Azután a mustot sajtárban vagy vödörkben behordták a pincébe, és a hordókba töltötték. A törköly még néhány napig a kádban maradt, majd kipréselték. Ezt a mustot is hordókba töltötték.

Az erjedés alatt a hordókat nyitva hagyták, majd az erjedés befejeztével feltöltötték és ledugaszolták.

A hordók 1-2 hónapig így maradtak. Azután felnyitották őket, és a bort egy üres edénybe, egy kádba fejtették át. A boroshordót forró és hideg vízzel kimosták, majd a tiszta bort visszatöltötték.

A törkölyt egy nyitott hordóba gyűjtötték és szőlőlevéllel betakarták. Később pálinkát főztek belőle.

Az újbort Márton napján (november 11.) lehetett megkóstolni.

A hónap múltja

Az 1437-es parasztfelkelés és a Kápolnai Unió

iffj. KulutácZ Zoltán rovata

A XIV. század második felére a magyar külpolitika fókuszra egyre inkább a Balkán és az előrenyomuló oszmán Birodalom irányába fordult. I. Zsigmond négy hadjáratot is vezetett délre, illetve egyet Havasalföld irányába, hogy az ottani törökpárti vajdát elzavarja és a Magyarország irányába kedvezőbben viszonyuló elődjét, Mirceat a trónra visszasegítse. A sikerektől felbuzdúlva újabb hadjáratot tervezett, amely azonban 1396-ban Nikápolynál csúfos vereséggel végződött.

Az inntől gyakorlatilag csak védekezésre összpontosító uralkodó katonai kalandjai azonban komoly terhet róttak a kincstárra és az új évszázad elejével egyre kreatívabb megoldásokat kellett keresen a helyzet kezelésére. Ahogy múltak az évek és nőttek a védelemmel is járó költségek, úgy volt kénytelen többször is a pénzrontás intézményéhez nyúlni. (A pénzrontás két féle módon volt megvalósítható. Vagy az érme méretét vagy pedig a nemesfémtartalmát csökkentették).

Az 1430-as évek közepére a pénzrontás olyannyira gyakorlattá vált, hogy Lépes György erdélyi püspök három évig nem is szedte be a tizedet. 1437 elején –

amikor az újonnan vert jó értékű érmék elhagyták a pénzverdéket- úgy határozott, hogy egyszerre hajtja be a háromévi hátralékot a lakosságon. Lépes megítélése korántsem volt pozitív, mivel mindössze egy évvel korábban hívta be az inkvizíciót, hogy kigyomlálja a huszitákat Erdélyből.

Ennek a mozgalomnak a táborita szárnya – mely többek között az egyházi hierarchiát és annak gazdagságát is elutasította- azonban éppen a püspök tetteinek köszönhetően erősödött tovább. Lépes döntéseinek köszönhetően a kisnemesek is egyre elégedetlenebbé váltak és amikor úgy döntött, hogy az ortodox vallású lakosokat is megadóztatja -holott ehhez katolikus püspökként joga nem volt-, az elégedetlenek 1437 kora nyarán Bábolnánál (Hunyad vármegyében, nem pedig Komáromban) zászlót bontottak. A felkelést legismertebb vezetőjéről Budai Nagy Antaltól nevezte el az utókor és hosszútávuk övetkezményekkel járt Erdély számára.

A megosztott nemesség által gyorsan összeszedett sereg már júliusban komoly vereséget szenvedett, arra kényszerítve az urakat, hogy a megegyezést keressék a felkelőkkel. Ebben a kolozsmonostori

egyezményben garantálva lett mind a jobbágyok szabad költözése, mind pedig az évenkénti paraszti „országygyűlés” Bábolnánál.

Ugyanakkor a megállapodás betartását a nemesek egy pillanatra sem gondolták komolyan, s abban a pillanatban, hogy úgy látták a lázadó sereg oszladozni kezd ismét támadásba lendültek. Apátinál azonban ismét a parasztok győzedelmeskedtek és nem sokkal később még Kolozsvárra is bevonultak, amely ezután a lázadó erők központjaként funkcionált.

Az elkeseredett Lépes püspöknek azonban szerencséje volt, mert bátyja Lóránd alvajda ekkor már közvetítőként a nemesek képviselőivel tárgyalásokat folytatott. Ezek eredménnyel zárultak és az erdélyi nemesség mentesült a tizedfizetés kötelezettsége alól. Ezután egyre többen hagyták el a felkelők táborát és tértek haza vagy éppen álltak az állam és az egyház oldalára.

Ennél is nagyobb problémát jelentett a felkelők számára a szeptember 16-án megkötött Kápolnai Unió, pontosabban az Unio Trium Nationum, melyben az erdélyi magyarok, szászok és székely lófők az egymáshoz való viszonyukat rögzítették.

Az egyezmény hivatalosan a török elleni védekezés jegyében jött létre, de figyelembe véve az aktuális belpolitikai helyzetet nehéz nem látni, hogy a paraszti erők előretörése -illetve ennek hozadékaként kirobbanó magyarországi parasztfelkelések- volt a megállapodás egyik motivátora. A felek örök hűséget esküdtek a királynak és kimondták, hogy ha az egyik fél a király ellen fordul, akkor a másik kettő ebben semmiképpen sem támogatja. Ezt leszámítva azonban a szerződő felek kötelesek azonnal egymás sietségére sietni bármilyen külső vagy belső támadás hatására.

Szintén szabályozták a táborozó katonaság ellátását illetve az esetleges túlkapasok elleni eljárások lebonyolítását. Továbbá megszüntettek mindenféle ellenségeskedést az egyház felé, illetve a három nemzetség között.

Az Unió megkötése után a parasztok egyértelműen magukra maradtak, öröik folyamatosan fogytak, míg az urak egyesített serege egyre erősödött. A nemesi had december 10-én Kolozsvárnál döntő csapást mért a parasztokra, a csatában Budai Nagy Antal is elesett. Kolozsvár január 8-i bevételével az utolsó felkelői bázis is a Lépes és csapatai kezébe került. A támadást túlélő paraszti vezetőket az alvajda karóba húzatta vagy egyéb módon

kivégeztette.

A parasztok szempontjából a felkelés semmiféle eredményt nem hozott, a két kolozsmonostori egyezményt egyszerűen eltörölték, sőt a nemesek a következő években még keményebben tartották szem alatt őket.

Erdély történelmében viszont fordulópontot hozott a Kápolnai Unió, hiszen megteremtette az egyesülés alapjait. A három nemzet mindegyike hajlandó volt lemondani előjogainak egy részéről a béke és egység létrejöttének érdekében.

Ez a döntés volt az első lépés azon a hosszú és körülményes úton amely mintegy 100 évvel később lehetővé tette, hogy Erdély egységes területként, békében hagyja el a királyi Magyarország területét és váljon először a magyar egyesítési törekvések bázisává, majd a középkori Európa egyik legtoleránsabb, kultúrájában és vallási kérdésekben legnyitottabb államává.

A három nemzet egységes fellépése és különutassága egészen az 1848-as szabadságharcig volt a magyar politika egyik stabil alapköve amely biztosította, hogy az Oszmán és Habsburg birodalom közé ágyazott Erdély túlélhessen és ne váljon sem idegen országok, sem pedig politikai kalandorok áldozatává.

"Nem emlékszem, hogy valaha is vidámabb embereket láttam volna a mi kolostorunkban, mint a magyarok. Ételt és italt ugyanis a legnagyobb bőséggel adtak..."

(Ekkehard Sankt Gallen-i Évkönyvek 895-1060)

Magyar találmányok: Holográfia

Gábor Dénes 1947-ben vetette fel és dolgozta ki a holográfia ötletét.

A fizikus 1900 júniusában született Budapesten. Egyetemi tanulmányait a budapesti Műegyetemen kezdte, azonban diplomáját Berlinben szerezte elektromérnöki szakon.

Tehetsége korán megmutatkozott, egész fiatalon már újabb s újabb találmányokon dolgozott. Egyik legkorábbi szabadalmát Szilárd Leóval dolgozta ki.

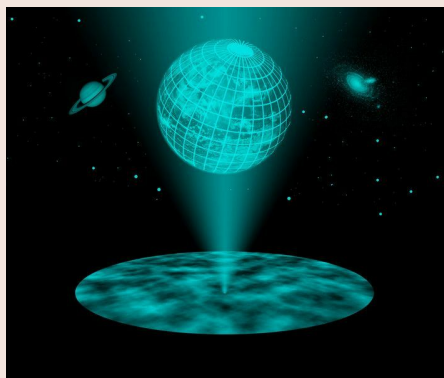
Hitler 1933-as hatalomra jutásakor visszatért Magyarországra, a gázkisüléssel izzólámpákra vonatkozó szabadalmát már Pesten nyújtotta be. Találmánya azonban a gyakorlatban nem igazán vált be.

Ezután Angliába ment, s lankadatlan lelkesedéssel tanulmányozta az elektronsugarak viselkedését az elektronmikroszkóp tökéletesítésének céljából.

Itt már nagyon közel állt a holográfia feltalálásához. Saját bevallása szerint egy közlekedési lámpánál való várakozáskor pattant ki fejéből az ötlet.

A holográfia a fény hullámtermészetén alapuló olyan képrögzítő eljárás, amellyel a tárgy struktúrájáról tökéletes térhatású, vagyis háromdimenziós kép hozható létre.

Ezzel kidolgozott egy módszert, mellyel a képek rögzítésének egy olyan módját fedezte fel, ami több információ visszaadását tette lehetővé, mint bármelyik addig ismert eljárás.

Régi magyar recept: TÖLTÖTT TYÚKMÖNY

A tojáshoz vagy
lúdtojáshoz törd meg
mind a két végét, és fúdd
ki a serpenyőbe, avagy
lábosba azt, rántsd meg,
ne feleltesd keményen;
azután vedd ki, és
petrezselyemlevéllel,
mézzel, borssal, vagdald
jól meg a vágókéssel, és a
tyúktöltés vagy lúdtöltés
héját töltsd meg véle,
akiből kifúttad, azután
vagy a rostélyon, vagy
szép szállán süsd meg, és
tálald fel.